

Φίρουελ καὶ τινων ἄλλων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἡγορατμέ-
νην παρὰ τῶν ἐγγχωρίων μεγάλην χώραν. Ἐν τοῖτοις
δὲ συνωμολόγουν συνθήκας συμμαχικάς καὶ ἐπιμαχικάς
μετὰ τῶν συναπαντωμένων ἰθαγενῶν φυλῶν, ὑποσχό-
μενοι νὰ ἀποτίωσιν οὐχὶ μόνον τῆς τροφῆς τὴν τιμὴν,
ἀλλὰ καὶ τοῦ τόπου τὸ μίσθωμα, φιλοτιμούμενοι δὲ ν'
ἀποδείξωσι διὰ τῶν ἔργων ὅτι τὰ κατ' αὐτῶν παρὰ
τῶν ἱεραποστόλων σπερμολογούμενα ἦσαν συκοφαν-
τίαι. Συγγράμματα ὅμως εὗρίσκοντο εἰσιμοὶ πάντοτε ν'
ἀποκρούστωσι διὰ τῶν ὄπλων πᾶσαν ἐπιβουλήν, ἣ ἐρο-
δον τῶν λιθόπων, ὡς πολλὰκις ἐπραξάν κατά τινος
φαιτοῦργου Ματτελικότζ, ἐπιπροσόντος ἐξαίφνης.

Ἀλλ' ἡ ἀβέβαιος αὕτη κατὰστασις δὲν ἐδύνάτο νὰ
διαιρέσῃ, ἐπὶ πολὺν διότι ζῶντες κατὰ παραμυθ-
λὰς ἱκανῶς ἀπ' ἀλλήλων ἐνόησε ἀπεχούσας, διὰ νὰ
εὐρίσκωσι τὰς ἀναγκαίους εἰς τὰ βροτκήματα των νομάς,
ἀπέβηλον ἀνεπιστήτως τὴν ἰδέαν τῆς ἐνότητος, ἥτις
μόνη ἐμελλε νὰ τοὺς σώσῃ! Ἐνῶ δὲ ἦν ἐκινδύ-
νευσιν σχεδὸν νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο ὁδογούς ἀντι-
πάλους, ἐνεφανίσθη μεγαλεπήβολός τις καὶ ἀνδρείος
ἀρχηγός ὁ Π. Ρετιέφ, κάτοικος μὲν ἀρχαῖος κατὰ
τὸ 1820 τοῦ Γραχαμτῶν, πλούσιος δὲ καὶ ὡς
ἐμπορὸς καὶ ὡς ἀφρονόμος· ἐπειτα δὲ στρατιωτικὸς
χρηματίας ὑπὸ τὸν Στόκεντρινον, μὲ τὸν ὅποιον
ὅμως δὲν συμβεβίασθη ποτὲ κατὰ τὰ φρονήματα καὶ
τὸν χαρακτῆρα.

Δεχθεὶς τὴν ἐκλογὴν οὗτος προανήγγειλεν ὅτι
δὲν ἤθελεν ὑπερασπισθῆ εἰμὴ τὰ συμφέροντα τῆς κοι-
νότητος, ὑπενθυμίζων ὅτι ὅστις χύνει τὸ αἷμα ἀν-
θρώπου, θέλει ἰδεῖ τὸ ἴδιον αὐτοῦ αἷμα ὑπ' ἄλλου
χυόμενον. Ἔκτοτε δὲ ἡλλίξε παντελῶς ἡ τύχη τὸν
ἀποικιστῶν, διότι καὶ ἡ κυβέρνησις διαφόρως ἐκάνο-
νίσθη, καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα πάσης
τάξεως ἐλευθέρων καὶ ἀπελευθέρων, λευκῶν καὶ Αἰ-
θιόπων, προσδιωρίσθησαν καὶ νόμοι καὶ δικαστήρια
ἐθεσμοθετήθησαν.

Ὁ Ρετιέφ ἐσκόπευε νὰ καταστήσῃ τὴν κοινωσίαν
ταύτην εἰς τὴν γῶρὰν τοῦ Πόρ Νατάλ· διότι ὡς
δύοδεκάς πρὸς βίβησεν ἤδη ὅτι ἡ Ἀγγλία δὲν ἤθελεν
ἐπιτρέψῃ ποτὲ ἀποικισμὸν εἰς τὰ περίξ τοῦ Ἀκρω-
τηρίου. Ἠλπίζεν ὅμως ὅτι κατασταθεῖσαν τὴν
παιρὶν μεγαλοψύχως προσφερομένη ἡ Ἀγγλικὴ
κυβέρνησις δὲν ἤθελε καταδεχθῆ νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ,
τότῳ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς ἀποι-
κισθέντας πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν εἰς τὸ Port Natal
ἐπολιτύθη γενναίως. Ἐκτὸς τούτου διάφοροι ἐπιστο-
λαὶ, ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ Port d'Urban, τὸ κέντρον
τοῦ νέου νέου συνοικισμού, ἐνεθάρρουν καὶ προσεκάλουν
τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐκείνων τῶν
τόπων (τοῦ Port Natal) τοῖς ὑπέσχετο πᾶσαν συν-
δρομήν καὶ ὑπεράσπισιν, ὡς ἐχθρὸς τοῦ παρ' αὐτῶν
καταπολεμηθέντος Μεττελικότζ. Ὅτε ὅμως ὁ Ρε-
τιέφ ἀπῆλθε νὰ διαπραγματευθῇ μ' αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν
οὗτος, Διγγὰν λεγόμενος, συνδιαλλαγῆς ἤδη μὲ τὸν
παλαιὸν ἐχθρὸν του, παραλαβὼν δὲ καὶ ἄλλους τοι-
οῦτους, συνώμοσε τὴν ἐξώλειαν τῶν Εὐρωπαίων· ὅθεν
ἐπὶ διαφόροις περιστάσεσιν ἀνέβαλε πάντοτε τῶν συνη-
κῶν τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὸν Φεβρουάριον. Ὁ δὲ (Relief) ἡμᾶς, νέα πάλιν παρεσκευάζετο ἐκστρατεία τῇ δὲ

καὶ ὑπέβλεπε ἤδη τὴν ἐπιβουλὸν τοῦ Μαύρου δο-
λίότητα, δὲν ἐδειλίασε νὰ φανῇ κατὰ τὸν ὁρισμέ-
νον καιρὸν μὲ λίαν διακοσίῳ ἱππέων, ἐβδμήκοντα
ἐθελοντὰς καὶ τριάκοντα ὑπηρέτας. Ἀλλ' ὁ Διγγὰν,
προσκαλέτας τοὺς Ὀλλανδοὺς εἰς τὸ ἀρχεῖόν του, διὰ
νὰ τοὺς φιλοφροσῇ πρὶν ἀναχωρῆσθαι, τοὺς κατέ-
σραξεν αἰφνιδίως ἅπαντας.

Εὐθὺς ὕστερον ὁ Διγγὰν ἐπεμψε δέκα χιλιάδας
στρατιωτῶν καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν Ὀλλανδῶν, τοὺς
ὁποίους περιεκύκλωσαν πάνταχθον· ἐφόρευαν δὲ ἐξ
αὐτῶν 616, τοῦτέστιν 120 γιωργοὶ, 155 γυναι-
κας καὶ 250 Μαύροι· ἔπεισαν ὅμως καὶ ἐχθροὶ
πολλοὶ πλῆται, ὡς λέγεται. Ἡδὲ δὲ πλησιάζοντος τοῦ
χειμῶνος, οἱ ποταμοὶ ἐπλημύρουν καὶ ἡ ἐπιμι-
ξία τῶν διαφόρων παρεμβλῶν διεκόπτετο ὅθεν οἱ
Ὀλλανδοὶ δὲν ἤδύναντο νὰ κινηθῶσιν εἰς ἐκδίκησιν.
Ἀλλὰ περὶ τὰς ἀρχὰς ἡτῆς τοῦ ἔτους 400 ἐκ τῶν
μαχημωτάτων ὤρμησαν δημοθυμῶδιν ἱππεὶς τῇ 6 Ἀ-
πριλίου 1838, ὑπὸ τοῦ Πιέτ Οὐδ καὶ Παιγιέτιερ
διοικούμενοι, ὥστε αἱ αἰ φωναὶ τῶν ἀγγείων δὲν ἐξέ-
πληττον τοὺς ἱπποὺς των, ἡ νίκη ἤθελεν ἀποβῆ ὁ-
λοσχερής· ἀπώλεσαν δὲ καὶ αὐτοὶ δέκα, ἐξ ὧν ἐτυ-
χε καὶ ὁ Πιέτ Οὐδ· καὶ ἐβδωδεκάτης αὐτῶν περὶ
περὶ τὸ πτώμα αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, τὸ ὅποιον ὑπερα-
τίεζετο. Αὐθημερὸν δὲ ἦλθον εἰς γέφυραν καὶ 800 ἀ-
ποικοὶ τοῦ Πόρτ Νατάλ, ἐξ ὧν 300 πυροβολιστοὶ, ὡς
συνειρηθέντες μετὰ τῶν Ὀλλανδῶν πρότερον ἡ μά-
χη ὑπῆρξε λυσσώδους, καὶ ἐφρονύθησαν τὰ δύο τρίτα
τῶν ἀποίκων, ἄλλα καὶ τρία τέταρτα τοῦ ἐχθροῦ ἐκ
χιλίων ἀνδρῶν ἕκαστον κατεθραύσθησαν.

Ἡ ἐκδίκησις αὕτη ὅς ἀτελής δὲν εὐχαρίστησε
τοὺς Ὀλλανδοὺς, ἀλλ' ἡμωδίζοντο νὰ προχωρήσῃσι
περαιτέρω καὶ ἀπὸ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἔτους ὤραν.
Τότε ἐδέχθησαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των δύο ἀξιω-
ματικούς Ἀγγλοὺς, ἀναγγέλλοντες τὴν ὑπὲρ αὐτῶν
τῶν ἄλλων συμπατριωτῶν προσπάθειαν καὶ μέριμναν.
Διότι πάντες σχεδὸν οἱ περιλειπούμενοι, ἡ καθυστερή-
σαντες ἐπεμπον ἐφόδια πρὸς τοὺς ῥιψοκινδυνεύοντας
ἀδελφούς των τούτους, οἷον τροφὰς καὶ ὄπλα, καὶ σπέρ-
ματα καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, τῶν ὁποίων ἐπαρχον ἡ-
δὲ ἔλλειψιν· τοῦτον δὲ τὸν χριστιανικὸν ὁπως ἔρανον
ἐκόμιζον οἱ αἰρημένοι ἀπόστολοι.

Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι μετανάσται ἰθαυμάσθησαν οὐ-
χι μόνον διὰ τὴν καρτερίαν εἰς τὰ δεινὰ, ἀλλὰ καὶ
τὴν εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἀρχοντας.
Ἀν καὶ ἔχωνται ἄφθονα τὰ μεθυστικὰ ποτὰ, δὲν κατή-
νησαν ποτὲ εἰς παρηνίας καὶ τὰ ἐκ τῆς κραυγῆς ἀ-
τοπήματα, οὔτε εἰς ἐρίδας, ἀλλὰ διάγουσι μὲν λιτοδιδάτως,
περβάλλονται δὲ εὐτχημόνως, οὐδέποτε ὅμως φρίνονται
ῥακενδύται· καὶ αἱ μὲν χῆραι ἀποζῶσιν ἐκ τοῦ κοινοῦ ἱ-
λέου, τὰ δὲ παῖδια συχνάζουσιν εἰς τὰ σχολεῖα, ἣ φη-
λάττουσιν ὡς ποιμένες τα βροτκήματα. Τέλος πάντων
διαμαρτύρονται κατὰ τῆς ἀνδροποδοκαπλησίας· ἀλλὰ
μεμφονται μόνον τὴν Ἀγγλίαν, ὅτι ἐκ τῶν λύτρων, τὰ
ὅποια ἐπιστήμῳ ὑπέσχετο, μόλις ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς με-
τὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τὸ τρίτημόριον.

Ἐπιβλόντος τοῦ ἔτους, εἴτε τοῦ φθινοπώρου καὶ
ἡμᾶς, νέα πάλιν παρεσκευάζετο ἐκστρατεία τῇ δὲ